

UDK 327
Biblid: 0025-8555, 75(2023)
Vol. LXXV, br. 2, str. 263–291
DOI: <https://doi.org/10.2298/MEDJP2302263B>

Pregledni rad
Primljen: 15. marta 2023.
Odobren: 18. maja 2023.
CC BY-SA 4.0

Transnacionalni odnosi i svetska politika: novi pristup

Ruzbeh (Rudi) B. BEJKER¹

Abstrakt: U poslednjih četrdeset godina došlo je do naglog porasta broja transnacionalnih aktera u međunarodnom sistemu. To je pokrenulo još uvek nedovršenu polemiku u oblasti međunarodnih odnosa o tome kako transnacionalni akteri utiču na državnu aktivnost. U novijoj literaturi o „transnacionalnim naukama“ u okviru međunarodnih odnosa mogu se uočiti dve struje: prvu čine zagovornici pristupa koji državu vide kao dominantnu silu u svetskoj politici, dok drugu čine oni koji uspon transnacionalnih aktera posmatraju kao empirijski dokaz da država kao akter u međunarodnom sistemu polako gubi primat. Novija literatura iz sredine 90-tih godina prošlog veka pokušala je da transnacionalne nauke udalji od te stare polemike. Ono što obe strane previđaju jeste činjenica da zapravo dele isto istraživačko pitanje. Naime, i jedne i druge zanima *način* na koji transnacionalni akteri *mogu uticati* na državno ponašanje, samo što im se pristupi razlikuju. Kao rezultat dobijamo neadekvatno objašnjenje značaja transnacionalnih aktera i niz problema u merenju zbog preopširnosti osnovnih pojmova. Ovaj članak predlaže novi teorijski okvir za testiranje sposobnosti transnacionalnih aktera da utiču na državno ponašanje.

Cljučne reči: transnacionalni akteri, državno-centrični, društveno-centrični, interdisciplinarni, pravna rekurzivnost.

Uvod

Porastom broja transnacionalnih aktera u međunarodnom sistemu u poslednjih četrdeset godina, pokrenuta je još uvek nedovršena polemika o tome kako oni

¹ Docent (Institut za nacionalnu bezbednost i vojne nauke), Državni univerzitet Austin Peay. B.A., Univerzitet Kalifornije u San Dijegu; J.D., Univerzitet u Ilinoisu; LL.M., Univerzitet Kalifornije u Berkliju; Ph.D. (Politika i međunarodni odnosi), Univerzitet u Južnoj Kaliforniji. *e-mail:* BakerR@apsu.edu.

utiču na državnu aktivnost. U novijoj literaturi o „transnacionalnim naukama“ u okviru međunarodnih odnosa mogu se uočiti dve struje: državno-centrična i društveno-centrična. Državno-centrični pristup posmatra transnacionalne aktere kao interventne faktore koji mogu pomoći državama u međusobnoj saradnji, implementaciji strateških mera ili, alternativno, u kontroli ponašanja i aktivnosti. Društveno-centrični pristup, s druge strane, posmatra širenje transnacionalnih aktera kao dokaz da je došlo do erodiranja primata države u strateškom odlučivanju (počev od regulacije životne sredine pa sve do međunarodnih finansijskih tržišta). U novijoj literaturi iz sredine 90-tih godina prošlog veka navodi se da se polemika između zastupnika državno-centričnog i društveno-centričnog pristupa zapravo zasniva na pogrešnoj premisi; sasvim je jasno da obe strane dele isto istraživačko pitanje, budući da i jedne i druge zanima *način* na koji transnacionalni akteri *mogu* uticati na državno ponašanje, samo što im se razlikuju pristupi. Ovim uvidom otvaraju se vrata za novi teorijski okvir za istraživanje uticaja transnacionalnih aktera na državno ponašanje. Taj okvir identifikuje dva opšta faktora koja mogu oblikovati uticaj transnacionalnih aktera: međunarodnu institucionalizaciju i domaće državne institucionalne strukture.²

Jasno je da je literatura koja se pojavila sredinom 90-ih krenula u pravom smeru time što se udaljila od širokih polemika o tome da li je država ili međunarodno društvo adekvatna jedinica analize i time što je utvrdila faktore koji mogu oblikovati uticaj transnacionalnih aktera. Bez obzira na sve to, ne može se izbeći utisak nedorečenosti usled neadekvatnog objašnjenja značaja transnacionalnih aktera i niza problema u merenjima zbog preopširnosti ključnih koncepata. Novija istraživanja mahom podražavaju prethodna istraživanja. Bez obzira što je veliki broj autora podržao prvobitni poziv za premošćavanje jaza između stare državno-centrične i društveno-centrične polemike, samo nekolicina je zaista i preduzela korake u tom pravcu. Uz to, mali broj autora koji su zaista pokušali da prevaziđu ovu polemiku i da ispituju način na koji transnacionalni akteri mogu uticati na državno ponašanje, ne konsultuju literaturu iz drugih disciplina koje se bave ovim pitanjem, a naročito iz oblasti sociološko-pravnih i političkih nauka. Takav ograničen pristup je problematičan, jer literatura iz drugih disciplina koja se bavi problemom interakcije međunarodnog i nacionalnih sistema, može da bude od velikog značaja za transnacionalne nauke. Štaviše, sociološko-pravne i političke nauke, u kombinaciji sa novijom literaturom u oblasti transnacionalnih nauka, u združenom interdisciplinarnom okviru, mogle bi umnogome poboljšati kako razumevanje

² Za detaljnu diskusiju o navedenim faktorima, videti *infra* § I(B).

ključnih faktora koji utiču na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na državno ponašanje, tako i načine na koji se ovakav uticaj može izmeriti.

Sociološko-pravna literatura koja se bavi interakcijom između normi na međunarodnom i nacionalnom nivou, kao i politikolozi koji proučavaju određene institucionalne uticaje, mogu u velikoj meri doprineti razumevanju načina na koji transnacionalni akteri funkcionišu i kako utiču na državno ponašanje. Sociološko-pravne nauke, koje ukazuju na značaj mehanizama koji rukovode interakcijom između međunarodnih i nacionalnih sistema, pružaju analitički pouzdan i metodološki sistematičan model za izučavanje odnosa između ova dva nivoa. Literatura iz ove oblasti definiše prirodu nastanka normi i njihove interakcije kao iterativnu, odnosno okarakterisanu rekurzivnim ciklusima koji upravljaju procesom preobražaja sukobljenih normi u razrešene. Ova karakterizacija jasno doprinosi proučavanju načina na koji transnacionalni akteri mogu usvojiti i koristiti norme (bez obzira da li se radi o međunarodnim ili nacionalnim normama po poreklu / prirodi). Ona takođe doprinosi boljem razumevanju pitanja da li priroda normi može uticati na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na državno ponašanje, gde se pod „prirodom” normi podrazumeva pitanje da li su one podložne suprotstavljenim stavovima i sukobima u pogledu njihovog značenja i primene, odnosno da li su stekle status prihvaćenih i, time, autoritativnih normi. Isto tako, isticanje, unutar određenih struja u političkim naukama, sposobnosti institucija da vrše posredovanje i oblikuju ishode, kao i značaj vremena i istorijske trajektorije u međunarodnoj izdržljivosti i dizajnu, pruža osnovu za snažan korak napred u pravcu izučavanja interakcija koje predstavljaju srž transnacionalnih nauka. Sva ova literatura predstavlja putokaz za proučavanje načina na koji određeni primeri institucionalnog dizajna mogu da utiču na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na državno ponašanje, kao i na razvoj ovih procesa kroz vreme.

Ovaj rad predlaže novi teorijski okvir za ispitivanje sposobnosti transnacionalnih aktera da utiču na državno ponašanje. Taj okvir polazi od dosadašnjih saznanja iz postojeće literature o „transnacionalnim naukama” u međunarodnim odnosima, a zatim razmatra literaturu iz sociološko-pravnih i političkih nauka kako bi korigovao problem nedovoljne određenosti. Novi interdisciplinarni okvir: (1) jasnije određuje niz varijabli koje utiču na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na domaću državnu politiku, (2) zamenjuje nejasne koncepte „međunarodna institucionalizacija” i „domaća državna struktura” detaljnijim i konkretnijim konceptima koji se baziraju na rekurzivnoj prirodi formiranja normi i značaju institucionalne strukture u uticaju na ishode. Interdisciplinarni pristup izučavanju transnacionalnih odnosa prezentuje ne samo novu, sistematičniju strukturu za ispitivanje načina na koji transnacionalni akteri utiču na državno ponašanje, već i shvatanje da se proučavanje transnacionalnih aktera može vršiti kako u okviru više različitih disciplina, tako i primenom više različitih

metoda. Interdisciplinarni pristup proučavanju transnacionalnih odnosa predstavlja korak napred ka rigoroznijem i sistematičnijem merenju varijabli koje upravljaju odnosima koji su predmet istraživanja, kao i jasnu identifikaciju potencijalnih uzročnih mehanizama koji upravljaju tim odnosima.

Stanje transnacionalnih nauka: prošlost i sadašnjost

U poslednjih nekoliko decenija položaj transnacionalnih nauka unutar međunarodnih odnosa polako se menja, kako po pitanju teorijskog utemeljenja, tako i u pogledu fokusa istraživačkih pitanja na koje su autori iz ove podoblasti pokušali da odgovore. U vremenskom periodu nakon Drugog svetskog rata naročito je bila aktuelna debata između državno-centričnog i društveno-centričnog pristupa. Ova debata polako se zamenjuje pokretom koji je pokušao da redefiniše pravac nacionalnih istraživanja udaljavanjem od stare državno-centrične i društveno-centrične debate i da se, umesto toga, fokusira na sintetizovanje ova dva pristupa u realnije sagledavanje međunarodnog sistema i mesta transnacionalnih odnosa unutar njega. Iako je došlo do određenog, limitiranog pomaka u tom pravcu, potrebno je uložiti još puno truda da bi se to postiglo.

Stara debata: državno-centrični i društveno-centrični pristup

Sa prestankom Drugog svetskog rata i nastankom Ujedinjenih nacija, u međunarodnom sistemu nastupa jedan novi period u kojem dolazi do rasta broja transnacionalnih aktera i jačanja njihovog uticaja. S obzirom na ovu novu stvarnost, autori u oblasti društvenih nauka počeli su da posvećuju veću pažnju ulozi koju transnacionalni akteri igraju u aktivnostima i ponašanju država u međunarodnom sistemu. Takav, državno-centrični pristup dominirao je u literaturi preko dve decenije sve dok nova grupa autora nije počela da zagovara novi pravac u izučavanju transnacionalnih aktera. Taj novi pravac staviće u drugi plan ulogu transnacionalnih aktera u uticaju na državno ponašanje u međunarodnom sistemu, a fokus preusmeriti na izučavanje načina na koji transnacionalni akteri zapravo stvaraju novo institucionalizovano okruženje u kojem dolazi do erodiranja primata države (unutar međunarodnog sistema) u procesu donošenja odluka.

Državno-centrični pristup proučavanju transnacionalnih aktera u međunarodnom sistemu uzeo je maha sa završetkom Drugog svetskog rata i potonjim širenjem međunarodnih organizacija u okviru međunarodnog sistema. Porastom broja novih međunarodnih institucija, mnogi su počeli da se bave

pitanjem da li takve organizacije mogu uticati na državno ponašanje, i, ako mogu, kako. Rana istraživanja tog tipa fokusirala su se na nalaženje odgovora na pitanje kako velike međunarodne organizacije utiču na ponašanje njihovih država članica. Analiza je sprovedena u naročito problematičnim oblastima, kao što su sposobnost država da oblikuju ili sabotiraju stvaranje režima multilateralnih međunarodnih ugovora (Little 1949), uticaj članstva u međunarodnim organizacijama kako na spoljnu politiku država članica (Cohen 1954; Gorter 1954; Matecki 1956), tako i na podsticanje prirodnog dogovora između država članica u području kolektivne bezbednosti (Johnson & Niemeyer 1954), kao i sposobnost međunarodnih organizacija da ciljno deluju na nacionalno zakonodavstvo, odnosno da ga lobiraju (Mower 1964; Cox & Jacobson (Eds.) 1973). Rezultati do kojih su došli različiti autori ukazali su na gotovo jedinstvenu sposobnost međunarodnih organizacija da utiču na promenu ponašanja na domaćem nivou.

Društveno-centrični pristup izučavanju transnacionalnih aktera u međunarodnom sistemu pojavio se 70-tih godina prošlog veka, kao reakcija na državno-centrični pristup koji je dominirao ovom oblašću od kraja Drugog svetskog rata. Udaljivši se od države kao jedinice, nova grupa autora počela je da se zanima načinom na koji međunarodne institucije vrše autonomni uticaj na međunarodni sistem. Pažnju usmeravaju na problematiku načina na koji novi međunarodni sistem međusobno povezanih organizacija i režima multilateralnih međunarodnih ugovora vrši direktan uticaj na međunarodni sistem bez posredovanja ili filtriranja kroz državu (Keohane & Nye (Eds.) 1972; Mansbach, Ferguson, & Lampert 1976; Jacobson 1979; Rosenau 1980; Willets (Ed.) 1982). Nove „akcione jedinice” u ovim interakcijama prestaju da budu države i postaju transnacionalni akteri koji znaju kako da povežu razne nacionalne interesne grupe u raznim interesnim sferama i da im pomognu u koordiniranju aktivnosti (Nye & Keohane 1972, xviii-xix; Mansbach, Ferguson, & Lampert 1976, 41-45; Jacobson 1979, 398-414; Rosenau 1980, 1-2), ili da, s druge strane, stvore okruženje gde domaće vlade više ne mogu samostalno da ostvaruju sopstvene interese u datoj sferi, već moraju da traže pomoć transnacionalnih aktera i mreža (Nye & Keohane 1972, xix-xx; Jacobson 1979, at 416-422; Willets 1982, 21-22).

Udaljavanje od državno-centričnog / društveno-centričnog pristupa

Novi teorijski okvir za proučavanje transnacionalnih aktera nastaje sredinom devedesetih godina prošlog veka, sa objavljivanjem dela Tomasa Rise-Kapena (Thomas Risse-Kappen) pod naslovom *Bringing Transnational Relations Back In [Povratak transnacionalnih odnosa]*. U ovom delu, autor pokušava da redefiniše pravac transnacionalnih nauka udaljavanjem od državno-centrične i društveno-

centrične debate. Autori u oblasti transnacionalnih nauka, po njemu, ne treba da se bave pitanjem koji pristup treba da prevlada u ovoj debati, već da osmisle kako da se ta dva pristupa sintetizuju u pravcu realnijeg razumevanja međunarodnog sistema i mesta transnacionalnih odnosa unutar njega (5). Ovaj stav ima smisla, budući da se obe strane u debati u većoj meri slažu nego što se mimoilaze. Štaviše, saznanja zagovarača³ državno-centričnog pristupa ne razlikuju se u velikoj meri od istraživačkih pitanja i saznanja zagovarača društveno-centričnog pristupa.⁴ Zagovarače državno-centričnog pristupa pre svega zanima kako međunarodni ili transnacionalni akteri direktno mogu uticati na domaću državnu aktivnost. Slično tome, zagovarače društveno-centričnog pristupa, koji su hronološki mlađi, pre svega zanima izučavanje uticaja transnacionalnih aktera unutar međunarodnog sistema. Kao što se može zaključiti iz pregleda radova hronološki starijih državno-centričnih autora,⁵ državno-centrični pristup prihvata shvatanje da međunarodni ili transnacionalni akteri mogu nezavisno oblikovati ponašanje i interese unutar međunarodnog sistema.

Uvidevši da se kod državno-centrične / društveno-centrične debate zapravo radi o semantičkoj razlici, Rise-Kapen umesto nje predlaže da se autori iz oblasti transnacionalnih nauka pozabave pravim istraživačkim problemom, a to je pod kojim međunarodnim i nacionalnim okolnostima „transnacionalne koalicije i akteri koji pokušaju da promene ishode strateških mera u određenoj problemskoj oblasti uspeavaju ili ne uspeavaju da ostvare svoje ciljeve?“ (“transnational coalitions and actors who attempt to change policy outcomes in a specific issue-area succeed or fail to achieve their goals?” Risse-Kappen 1995, 5). Rise-Kapen polazi od ovog pitanja kada pokušava da konstruiše teorijski okvir za utvrđivanje uslova u kojima transnacionalni akteri uspešno vrše uticaj na domaće državne strateške mere / ponašanje države. Rise-Kapen konceptualizuje⁶ teorijski okvir koji se oslanja kako na institucije i mreže na nacionalnom nivou, tako i na norme na međunarodnom nivou u čijem okviru one deluju, kako bi identifikovao uticaj strateških mera transnacionalnih aktera (Risse-Kappen 1995, 6). On identifikuje dve nezavisne varijable koje mogu uticati na uticaj domaćih strateških mera: varijacija u stepenu međunarodne institucionalizacije u pogledu zagovaranih strateških mera, kao i varijacija u sastavu institucionalnih struktura na nacionalnom nivou u onoj državi na koji se želi izvršiti uticaj.

Međunarodna institucionalizacija od značaja je zbog toga što ovaj proces može delovati kao sila koja olakšava ulazak transnacionalnih aktera u strukture na

³ Videti *supra* § I(A).

⁴ Videti *supra* § I(A).

⁵ Videti *supra* § I(A).

⁶ „Konceptualizacija“ se ovde definiše kao dodeljivanje značenja. Videti Sartori 1970, 1033-1034.

nacionalnom nivou (Ibid, 31). Međunarodni režimi⁷ mogu izvršiti uticaj time što će smanjiti moć države da ograniči pristup transnacionalnih aktera raspoloživim ulaznim tačkama za prodor u sistem (Ibid). Ukoliko su deo neke vrste regulativnog međunarodnog režima (npr. protokol iz Kjota za regulisanje emisije ugljen-dioksida, ili Helsinški odbor koji uspostavlja mehanizam za nadzor nad ljudskim pravima u Evropi, itd), čak i one države koje su maksimalno konsolidovane ili centralizovane imaju ograničene opcije ako pokušaju da ograniče transnacionalni pristup u svoje domaće strukture.

Značaj struktura na nacionalnom nivou ili „domaćih“ struktura, ogleda se u tome što one kontrolišu sposobnost transnacionalnih aktera da pristupe ciljanim institucijama države, kao i formiranje „pobedničkih strateških koalicija“ sa relevantnim akterima na nacionalnom nivou nakon prodora u sistem (Ibid, 6-7, 25). Domaće strukture „vrše posredovanje, filtriranje i refrakciju nastojanja transnacionalnih aktera i alijansi da utiču na strateške mere“ (“mediate, filter, and refract the efforts by transnational actors and alliances to influence policies”; Ibid, 25). Što su domaće strukture konsolidovanije (Ibid, 23-24), to je teže za transnacionalne aktere da prodru u sistem. Postoji veća verovatnoća da će države sa koncentrisanom moći i rigidnim institucijama moći da ograniče ulaz i delovanje transnacionalnih aktera kroz pravne i / ili finansijske prepreke. Uzevši navedeno u obzir, ukoliko transnacionalni akteri uspeju sa prodorom u tako rigidne institucije, njihov će uticaj, vrlo verovatno, biti masivan (Ibid, 6, 26-27). Isto važi i za obrnuti scenario; što su domaće strukture u državi difuznije, to je lakše za transnacionalne aktere da prodru u sistem (Ibid, 27-28). U takvom okruženju, međutim, prodor će verovatno biti lak, ali, zbog fragmentovanih institucija koje karakterišu takve sisteme, strateške mere verovatno neće imati jak uticaj, budući da će transnacionalni akteri morati da ulaze u brojne ukrštene koalicije kako bi bili mogli da izvrše uticaj na takve institucije (Ibid, 27-28).

Tomas Rise-Kapen u knjizi *Bringing Transnational Relations Back In* konceptualizuje svet u kojem međunarodne i strukture na nacionalnom nivou stoje rame uz rame dok transnacionalni akteri pokušavaju da prodru u domaće institucionalne strukture. Iako je Rise-Kapenov teorijski okvir bio od velikog značaja za prevazilaženje širokih diskusija o tome da li je država ili međunarodno društvo adekvatna jedinica analize, kao i po tome što utvrđuje faktore koji oblikuju uticaj transnacionalnih aktera, on, ipak, ostaje nedovoljno određen, kao što će se videti

⁷ „Režimi“ se ovde definišu kao „implicitni ili eksplicitni principi, norme, pravila i procesi odlučivanja u kojima se očekivanja aktera u određenoj [problemskoj oblasti] poklapaju“ (“implicit or explicit principles, norms, rules and decision-making procedures around which actors’ expectations converge in a given [issue area]”, videti Krasner 1983, 2)

u tekstu koji sledi.⁸ Iako je Rise-Kapenov okvir inovativan po tome što se fokusira na proizvođenje hipoteza, kao i po dualističkoj analizi načina na koji transnacionalni akteri deluju na domaće ponašanje na sistemskom / nacionalnom nivou, Rise-Kapenov okvir o ponašanju transnacionalnih aktera ne uspeva da sistematski operacionalizuje⁹ nezavisne varijable koje navodi. Kao rezultat dobijamo neadekvatno objašnjenje značaja transnacionalnih aktera koje je prouzrokovano preopširnošću temeljnih koncepata. Nažalost, literatura koja je usledila ne samo da nije obradila problematiku merenja u Rise-Kapenovom okviru, već nije uspela ni da se na neki smisleniji način udalji od poziva Rise-Kapena da se prevaziđe debata između državno-centričnog i društveno-centričnog pristupa.

Trenutno stanje poddiscipline transnacionalnih nauka

Od pojave novog teorijskog okvira za izučavanje transnacionalnih aktera sredinom 90-tih godina prošlog veka, nije došlo do napretka u ovoj novoj oblasti za empirijsko istraživanje unutar transnacionalnih nauka u nekom održivom ili sistematičnom smislu. Trenutno stanje je takvo da se skorija literatura uglavnom bavi podražavanjem prethodnih istraživanja. Iako mnogi istraživači pozivaju na prevazilaženje stare državno-centrične / društveno-centrične debate, samo retki su to zaista i preduzeli. Uz to, radovi koji pokušavaju da prevaziđu tu debatu i ispituju kako transnacionalni akteri mogu uticati na državno ponašanje, nisu na neki značajniji način angažovali literaturu iz drugih disciplina koje razmatraju to pitanje. Zaista je šteta što je došlo do ovog nenameravanog parohijalizma, jer literatura iz drugih oblasti koja posmatra reakciju međunarodnog i nacionalnih sistema može puno da doprinese poddisciplini transnacionalnih nauka.

Propuštene prilike

Veliki deo trenutne literature u oblasti transnacionalnih nauka, nažalost, nije usavršio, iskoristio na neki sistematičan način, ili eventualno unapredio prospektivni teorijski okvir za izučavanje transnacionalnih aktera koji je uveden sredinom 90-tih godina. Pregled važnijih empirijskih istraživanja u poddisciplini od 1995. godine naovamo ukazuje na more propuštenih prilika.

⁸ Videti *infra* § II(B).

⁹ Upuštanje u empirijska istraživanja podrazumeva da mora doći do dodeljivanja određenih vrednosti fenomenu koji se proučava, jer se samo na taj način može izmeriti predmet izučavanja, bez obzira koliko nesavršen taj proces bio. U društvenim naukama, ovaj proces naziva se „operacionalizacija“. Videti, npr. Adcock & Collier 2001; Munck & Verkuilen 2002.

U svom radu, *National Interests in International Society* [*Nacionalni interesi u međunarodnom društvu*], objavljenom 1996. godine, ubrzo nakon objavljivanja *Bringing Transnational Relations Back In*, Marta Finemor (Martha Finnemore) razmatra pitanje da li se države mogu „socijalizovati” preko mreže aktera (državnih i transnacionalnih) koji čine međunarodni sistem (2). Odbacivanjem pretpostavke realista da države imaju nefleksibilne ciljeve da ostvare „moć, bezbednost i bogatstvo,” Finemorova razvija socijalno-konstruktivistički pristup koji zastupa stav da socijalizacija unutar međunarodnog sistema može uticati na prioritete domaćih država (Ibid, 1-3, 5, 13). Finemorova empirijski testira svoju teoriju kroz tri studije slučaja o tome kako međunarodne institucije (Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu ili UNESCO; međunarodni Crveni krst i Svetska banka) mogu da nanovo konstruišu interese različitih domaćih nacionalnih država članica. Ova ponovna konstrukcija interesa postiže se kroz „podučavanje,” gde razne međunarodne organizacije prikazuju (njihovim domaćim nacionalnim državama članicama) nove međunarodne norme „donošenjem dnevnih redova, definisanjem zadataka i preciziranjem interesa” (“setting agendas, defining tasks, and sharpening interests”; Ibid, 12-13). Iako ima zanimljive zaključke, studija Finemorove ide već utabanim stazama prethodnih istraživača kao što su Kon, Džonson i Nimejer (Cohn, Johnson i Niemeyer), Kiohejn i Naj (Keohane i Nye), i Vilets (Willetts), a koji istražuju različite načine na koji međunarodne ili transnacionalne organizacije mogu uticati na stavove elita i javne stavove unutar ciljnih domaćih država.

U knjizi pod nazivom *Transnational Social Movements and Global Politics* [*Tradicionalni društveni pokreti i globalna politika*], objavljenoj 1997. godine, Džeki Smit, Čarls Četfild i Ron Panjuko (Jackie Smith, Charles Chatfield, i Ron Pagnucco) razmatraju transnacionalne aktere koji deluju kao grupe za javno zagovaranje (međunarodne nevladine organizacije), dok iz analize isključuju velike međunarodne organizacije koje države posmatraju kao članice (12-15). Koristeći sintagmu „transnacionalne organizacije – društveni pokreti” (“transnational social movement organizations” ili TSMO) za označavanje posmatranih transnacionalnih organizacija, Smitova, Četfild, Panjuko i ostali autori u knjizi ispituju kako razni TSMO-ovi uspevaju da nametnu svoje strateške prioritete domaćim državama organizovanjem izbornih jedinica, ciljanjem na međunarodne organizacije i mobilizovanjem resursa. Iako je broj TSMO-ova koje posmatraju impozantan, uvidi do kojih su došli Smitova, Četfild i Panjuko ne odmiču puno od istraživača kao što je već spomenuti Viltel i njegovog rada na „transnacionalnim grupama za vršenje pritiska”. Štaviše, Smitova, Četfild i Panjuko izostavljaju iz analize TSMO-ova metode kojima međunarodne sile kao i institucije na nacionalnom nivou mogu uticati na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na promenu strategije.

Knjiga Ričarda A. Higota, Džefrija R.D. Anderhila i Andreasa Bilera (Richard A. Higgott, Geoffrey R. D. Underhill i Andreas Bieler), *Non-State Actors and Authority in the Global System* [Nedržavni akteri i autoritet u globalnom sistemu], objavljena 2000. godine, ponavlja poziv Rise-Kapena iz *Bringing Transnational Relations Back In* da se prevaziđe stara državno-centrična / društveno-centrična debata. Proučavajući uticaj globalizacije na državnu moć, Higot, Anderhil i Biler navode da, iako je došlo do slabljenja države u određenim područjima, globalizacija je, nasuprot tome, ojačala moć države u drugim poljima (1). Ponavljajući saznanja iz dela Smita, Četfilda, i Panjuka o fokusiranju na sposobnost transnacionalnih aktera da lobiraju i proguraju strateške prioritete, Higot, Anderhil i Biler nalaze da transnacionalni akteri (posebno nevladine organizacije sa globalnim / transnacionalnim dometom) mogu učvrstiti lokalne nevladine organizacije kroz transfer strateških saveta i obuke (što će na taj način uticati na domaće ponašanje) (4; videti i Jakobsen 2000). Ovo saznanje, iako korisno i kvalitetno, samo ponavlja prethodne opservacije Smitove, Četfilda i Panjuka.

Ograničeni napredak

Uprkos, u globalu, neuspešnim nastojanjima u oblasti transnacionalnih nauka da se napravi pomak u istraživanjima u ovoj poddisciplini u odnosu na korake koji su napravljeni sredinom 90-tih godina prošlog veka, ipak se može uočiti određeni ograničeni napredak kod autora koji su bili spremni da se pozabave idejama koje su prvi put predstavljene u Rise-Kapenovoj *Bringing Transnational Relations Back In*, odnosno da pristupe njihovoj razradi. Pregled literature pokazuje da je, možda neplanirano, ipak došlo do pomaka u izučavanjima transnacionalnih aktera u interdisciplinarnom pravcu.

U radu pod nazivom *Activists Beyond Borders* [Aktivizam izvan granica], objavljenom 1998. godine, Margaret I. Kek i Ketrin Sikink (Margaret E. Keck i Kathryn Sikkink) bave se ne samo transnacionalnim akterima i njihovom sposobnošću da utiču na državno ponašanje, već idu i korak dalje u pravcu izučavanja „mreže” transnacionalnih grupa za javno zagovaranje.¹⁰ „Transnacionalne mreže za javno zagovaranje” (“transnational advocacy networks”) sastoje se iz „relevantnih aktera koji saraduju na međunarodnom planu u rešavanju određenog problema” (“relevant actors working internationally on an issue”), i koji „dele zajedničke vrednosti, diskurs,

¹⁰ Mora se primetiti da se, poput Smitove, Četfilda i Panjuka u *Transnational Social Movements and Global Politics*, Kekova i Sikinkova ograničavaju na transnacionalne aktere koji su grupe za javno zagovaranje (međunarodne nevladine organizacije), dok zanemaruju velike međunarodne organizacije koje domaće države posmatraju kao članice.

razmenjuju informacije i usluge” (“bound together by shared values, a common discourse, and a dense exchange of information and services”; Ibid, 2). Usvojivši sociološki koncept „analitičkih okvira”,¹¹ Kekova i Sikinkova tvrde da transnacionalne mreže za javno zagovaranje deluju delimično s ciljem da oblikuju i prezentuju pitanja na način koji može da „ozakoni i motiviše kolektivnu akciju” (“legitimate and motivate collective action”; Ibid, 2-4, 16-17). Pohvalnim citiranjem dela *Bringing Transnational Relations Back In* i teorijskog okvira koji je tu predstavljen (sa naglaskom na pitanju kako institucije na nacionalnom nivou i međunarodne sile mogu uticati na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na promenu strateških ciljeva), Kekova i Sikinkova osmišljavaju model koji objašnjava kako transnacionalne mreže za javno zagovaranje konceptualno uobličavaju problematiku i motivišu kolektivnu akciju kako bi došlo do promene određenih strateških ciljeva u datim domaćim državama. Nazvavši taj model „modelom bumeranga” (“boomerang pattern”), Kekova i Sikinkova konceptualizuju svet u kojem domaće grupe za javno zagovaranje (u državi na koju se ciljano deluje) mogu aktivirati transnacionalnu mrežu za javno zagovaranje (koju čine grupe za javno zagovaranje širom sveta sa transnacionalnim pristupom), a koja onda može da izvrši pritisak (kroz konceptualno uobličavanje zadatih pitanja i time motivisanje kolektivne akcije) na druge države i relevantne međunarodne organizacije (Ibid, 12-16).

U delu *The Power of Human Rights*, objavljenom 1999. godine, Tomas Rise, Stiven C. Rop (Stephen C. Ropp), i Ketrin Sikink pokušali su da razrade „model bumeranga,” koji su predstavile Kekova i Sikinkova u delu *Activists Beyond Borders*, i da ga sintetizuju unutar šireg teorijskog okvira koji je ranije predstavljen u *Bringing Transnational Relations Back In*. Direktno primenjujući teorijski okvir izložen u *Bringing Transnational Relations Back In* (ali se ograničavajući na transnacionalne mreže za javno zagovaranje u području ljudskih prava), Rise, Rop, i Sikinkova iznose mišljenje da varijacija u sastavu struktura na nacionalnom nivou države na koju se planira izvršiti uticaj, kao prva nezavisna varijabla koja je predstavljena u ranijem modelu, ne mora biti fluidan koncept (4-5). To znači da Rise, Rop, i Sikinkova smatraju da transnacionalne mreže za javno zagovaranje mogu, pod pravim uslovima, promeniti i same strukture na nacionalnom nivou (Ibid, 4-5). Pretočivši ove uslove u složeni model (koji nazivaju „spiralnim modelom”; “spiral model”),

¹¹ Analitički okviri „oblikuju ili dodeljuju značenje i interpretiraju relevantne događaje i uslove na način koji omogućava da se mobilizuju potencijalni sledbenici i podržavaoci, odnosno pridobije podrška posmatrača i demobilizuju antagonisti.” (“frame, or assign meaning to and interpret relevant events and conditions in ways that are intended to mobilize potential adherents and constituents, to garner bystander support, and to demobilize antagonists, videti Snow and Benford 1988, 198.)

Rise, Rop, i Sikinkova tvrde da originalni „model bumeranga” Kekove i Sikinkove može da se razradi (Ibid, 17-19). „Spiralni model” konceptualizuje svet u kojem, baš kao i u „modelu bumeranga”, domaće grupe za javno zagovaranje (u državi na koju se planira izvršiti uticaj) mogu aktivirati njihove transnacionalne mreže za javno zagovaranje (koju čine grupe za javno zagovaranje širom sveta sa transnacionalnim dometom), koje će zatim izvršiti pritisak na druge države i relevantne međunarodne organizacije (kroz konceptualno uobličavanje date problematike i time motivisanje kolektivne akcije) (Risse & Sikink 1999, 20). Navedena dva modela razlikuju se po tome što „spiralni model” posmatra taj proces kao fluidan, odnosno proces koji se odvija kroz određeni broj faza koje idu napred i nazad; naime, ciljna država prvo u celokupnosti odbacuje ponudu (što rezultra novom rundom pritiska); zatim, država čini taktične ustupke (što rezultira novom rundom ciljnog pritiska); na kraju nastupa konzistentno državno ponašanje. Ono što je od najvećeg značaja u procesu napred-nazad, to je da svaka faza može rezultirati time što će ciljna država postati „socijalizovana” (odnosno, prilagodiće se željenim ponašanjima i normama) (20).¹²

U knjizi pod nazivom *Restructuring World Politics* [Restrukturisanje svetske politike], objavljenoj 2002. godine, Sandživ Hagram (Sanjeev Khagram), Džems V. Rajker (James V. Riker) i Ketrin Sikink idu u istom smeru kao *Transnational Social Movements and Global Politics* Smitove, Četfilda i Panjuka, nastojeći da ispitaju uticaje transnacionalnih organizovanih društvenih pokreta na međunarodni sistem. Poput Smitove, Četfilda i Panjuka, Hagram, Rajker, i Sikinkova ograničavaju se na transnacionalne aktere koji su grupe za javno zagovaranje (međunarodne nevladine organizacije), pri tom zanemarujujući velike međunarodne organizacije koje posmatraju države kao članice (3-4). Hagram, Rajker, i Sikinkova u velikoj meri vode se sociološkom literaturom o društvenim pokretima, uključujući i koncept „analitičkih okvira” (Ibid, 12, 15-16), kada razmatraju sposobnost transnacionalnih aktera da dovedu do promena u međunarodnom sistemu. Autori smatraju da se te promene vrše bilo oslanjanjem transnacionalnih aktera na ustaljene „međunarodne norme” (tj. zajedničke standarde ponašanja koje je prihvatila većina aktera unutar međunarodnog sistema) da bi „ubedili” aktere izvan sistema da se povinuju odgovarajućem ponašanju, ili formulisanjem novih „međunarodnih normi” tamo gde ih nema (Ibid, 14-15). „Ubeđivanje” transnacionalni akteri postižu „upotrebom informacija, ubeđivanjem, moralnim pritiskom da doprinesu promenama u međunarodnim institucijama i vladi” (Ibid, 11).

¹² Ideja o primeni pravila kao iterativnom procesu vuče korene iz sociološko-pravnih nauka, iako Rise, Rop i Sikinkova ne citiraju relevantnu literaturu iz te oblasti. Videti *infra* § II(A)(1) za celokupnu diskusiju sociološko-pravne literature.

Activists Beyond Borders, *The Power of Human Rights*, i *Restructuring World Politics* direktno primenjuju složeni teorijski model koji je prezentovao Tomas Risse-Kapen sredinom 90-tih godina u delu *Bringing Transnational Relations Back In*, i kreću sa interdisciplinarnim pristupom proučavanju transnacionalnih aktera. Ipak, nijedno od ovih dela nije odmaklo dovoljno daleko. U *Activists Beyond Borders*, Kekova i Sikinkova ne razrađuju u potpunosti diskusiju o načinu na koji se sociološki koncept analitičkih okvira može u potpunosti primeniti u proučavanju transnacionalnih aktera. Slično tome, Risse, Rop i Sikinkova u *The Power of Human Rights* priznaju da primena pravila može biti iterativan proces, ali ne navode sociološko-pravnu literaturu koja je na to prvobitno ukazala 80-tih godina prošlog veka, niti razrađuju ovo zapažanje razmatranjem pitanja kako donošenje pravila može takođe delovati na isti način.¹³ Intuitivno se prihvata da istorijski institucionalizam¹⁴ dosta može doprineti analizi, ali osim što u navedenom delu autori usputno navode deo relevantne literature, izostaje potpuna primena postulata istorijskog institucionalizma (Risse & Sikink 1999, 16). Dok Hagram, Rajker, i Sikinkova u *Restructuring World Politics* razrađuju diskusiju i analizu načina na koji analitički okviri deluju da bi se mobilizovale transnacionalne koalicije,¹⁵ izostaje detaljni opis uloge koju institucije mogu (ali i ne ne moraju) igrati u ovom procesu. Skorija literatura o transnacionalnim odnosima nastavila je u istom pravcu (videti, npr. Bloodgood 2011; Ohanyan 2012; Widmaier & Park 2012; Kim 2013).

Interdisciplinarni pristup proučavanju transnacionalnih odnosa

Posmatranje interakcije između međunarodnog i nacionalnih sistema nije samo prerogativa onih koji izučavaju taj fenomen unutar transnacionalnih nauka u oblasti međunarodnih odnosa. Iako sebe ne nazivaju „transnacionalnim istraživačima“, sociološko-pravni teoretičari koji razmatraju interakciju između normi na međunarodnom i nacionalnom nivou, kao i politikolozi koji izučavaju posebni uticaj na institucije, imaju puno toga da kažu (i da doprinesu diskusiji) o tome kako

¹³ Videti *infra* 13. Takođe videti *infra* § II(A)(1) za celovito objašnjenje i pregled sociološko-pravne literature o nastanku, implementaciji i interakciji normi.

¹⁴ Videti *infra* § II(A)(2) za celovito objašnjenje i pregled literature o istorijskom institucionalizmu u političkim naukama.

¹⁵ Na ovom mestu vredi spomenuti i grupu sociologa koji su počeli da istražuju pitanje transnacionalnih aktera i koji, makar delimično, primenjuju koncept analitičkih okvira. Videti, npr. Smith 2002; Tarrow 2005; Della Porta & Tarrow 2005.

transnacionalni akteri deluju na državno ponašanje, kao i o metodama kojima se ovi uticaju mogu izmeriti. Interdisciplinarni pristup izučavanju transnacionalnih odnosa prezentuje ne samo novu, sistematičniju strukturu za istraživanje načina na koji transnacionalni akteri mogu uticati na državno ponašanje, već pokazuje da se proučavanje transnacionalnih aktera može vršiti iz perspektive više disciplina i upotrebom više metoda.

Sociološko-pravna literatura o formiranju normi i njihovoj interakciji kako unutar tako i između međunarodnog i nacionalnih nivoa, kao i pokret istorijskog institucionalizma u političkim naukama, u velikoj meri doprinese istraživanjima transnacionalnih odnosa. Sociološko-pravne nauke, koje ističu uzročne mehanizme koji rukovode interakcijom između međunarodnog i nacionalnih sistema, pružaju analitički pogodan i metodološki sistematičan način za izučavanje odnosa između ova dva nivoa. Slično tome, isticanjem načina na koji institucije posreduju i oblikuju interakciju, odnosno isticanjem značaja vremena i istorijske trajektorije u institucionalnoj izdržljivosti i dizajnu, istorijski institucionalizam pruža snažnu osnovu za izučavanje interakcija koje su u srcu transnacionalnih nauka.

Sociološko-pravna literatura o formiranju, primeni i interakciji normi

Posmatranje interakcije između međunarodnog i nacionalnih sistema nije samo prerogativa transnacionalnih nauka. Sociološko-pravne nauke, koje se takođe interesuju ovim problemom već neko vreme, došle su do korisnih empirijskih saznanja koja mogu doprineti proučavanju načina na koji transnacionalni akteri mogu uticati na državno ponašanje. Kao što je već rečeno, iako se u određenom delu novije literature iz oblasti transnacionalnih nauka došlo do istih uvida do kojih se došlo u sociološko-pravnoj literaturi (npr. primena pravila kao iterativni proces), to se desilo, naizgled, slučajno, bez navođenja ili analize prethodnih saznanja iz sociološko-pravne literature.¹⁶

Sociološko-pravne nauke (koje se još nazivaju „pravnom sociologijom” ili „pravom i društvom”) istražuju uticaj društvenih sila na pravo (Calavita 2010, 4). Umesto fokusiranja na interna pravila i doktrine koje oblikuju određenu doktrinalnu pravnu oblast, sociološko-pravnu literaturu umesto toga zanima kako pravo delimično može postati i društveni konstrukt i, time, doći u kontakt sa širim istorijskim i kulturološkim normama unutar društva (Ibid, 3-5). Sociološko-pravne nauke, dakle, po definiciji, pokrivaju široko polje istraživačkih tema. Istraživanje

¹⁶ Videti *supra* § 1(C)(2).

interakcije između međunarodnih i nacionalnih sistema već dugo je predmet interesovanja sociološko-pravnih nauka, iz čega je proizašao veliki broj raznih empirijskih nalaza. Sociološko-pravna nauka identifikovala je, vrlo precizno, nastanak normi, kao i uzročne mehanizme koji prate njihovu primenu, u nekoliko različitih problemskih zona.

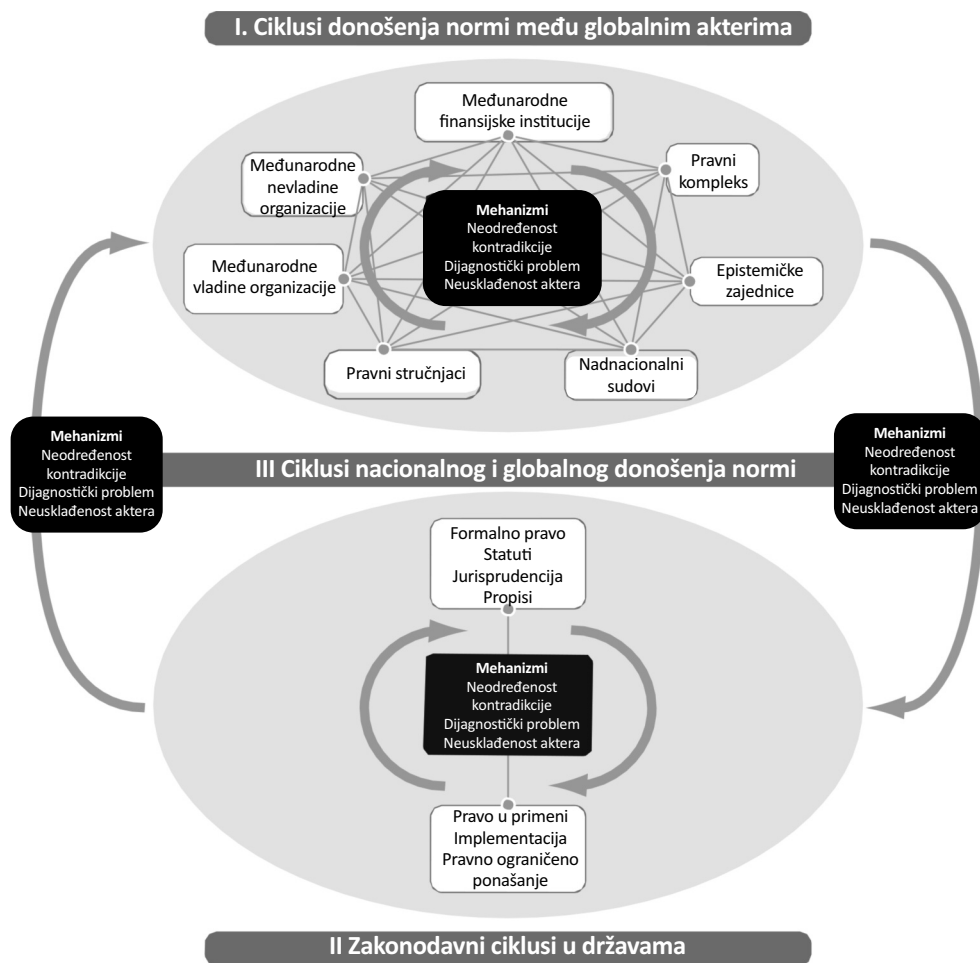
U radu iz 2005. godine koji proučava ljudska prava u Sjedinjenim Američkim Državama, Loren Edelman (Lauren Edelman) nalazi da pravne norme mogu biti endogene ili „proizvedene u onoj oblasti društva koju nastoje da regulišu“ (“generated within the social realm that [they] seek to regulate”; 337-339). Umesto tradicionalnog pristupa koji pravne norme i organizacije koje one nastoje da regulišu posmatra kao odvojene (tj. pravo kao egzogeno organizacijama), Edelmanova posmatra norme i organizacije kao „isprepletene i međusobno konstitutivne“ (“intertwined and mutually constitutive”; *Ibid*, 337). Takva, endogena veza moguća je u kontekstu američkog građanskog prava jer su zakoni široko i dvosmisleno formulisani, što znači da organizacije imaju dosta slobode u načinu na koji će se pridržavati tih zakona (Edelman 1992, 1532, 1536-1538; 2005, 337). S obzirom na navedeno, Edelmanova smatra da će se organizacije usmeriti ka onome što naziva njihovim „pravnim okruženjem“ kako bi našle načina da se povinuju dvosmislenim zakonima o građanskim pravima (2005, 339). „Pravno okruženje“ definiše se kao sastavljeno ne samo iz određenih zakona (i sankcija koje su u njih usađene), već i „društvenih normi“ i percepcija koje su povezane sa njima. Drugim rečima, u pitanju je „široki skup pravila, normi, rutina i praksi koje oblikuju ne samo poslodavčevo shvatanje zakona i načina na koji se njima povinovati, već i njegovo shvatanje o tome šta je ispravno, pravično i pravilno“ (1990; 2002, 194). Kada „praksa povinovanja“ organizacija bude institucionalizovana, sudovi će, u slučaju da budu konsultovani, uputiti na tumačenje koje daju same organizacije, pošto sudovi navedenu institucionalizaciju posmatraju kao indikaciju „efikasnog“ modela povinovanja (2002, 199-210; 2005, 350-351).

Polazeći od uvida do kojih je došla Edelmanova, Terens Halidej i Brus Karuters (Terence Halliday i Bruce Carruthers) ispituju kako se norme mogu razmeniti i preneti između, s jedne strane, transnacionalnih vladinih, kvazi-vladinih i nevladinih institucija unutar međunarodne zajednice kao celine, i, s druge strane, domaćih država. Prema Halideju i Karutersu, donošenje zakona i njihova primena, kako na sistemskom tako i nacionalnim nivoima, može delovati iterativno i rekurzivno (1135-1138). Akteri na međunarodnom i nacionalnim nivoima mogu doneti pravne norme koje se zatim mogu međusobno prelamati kroz egzogene procese kao što je ekonomska prisila, ubeđivanje kroz međunarodne institucije i univerzalne norme (koje mogu poslužiti kao modeli šta čini prihvatljivo ponašanje u međunarodnom i / ili nacionalnom sistemu) (*Ibid*, 1146-1148). Ove norme zatim mogu proći kroz

rekurzivne cikluse, na međunarodnom i nacionalnim nivoima, kao što formalno pravo („pravo u pisanoj formi“) prolazi kroz cikluse promene kada se interpretira i primenjuje („pravo u praksi“),¹⁷ prelamajući se napred-nazad između dva nivoa (Ibid, 1144, 1146-1147). Nije zagarantovano da će uvek doći do svih navedenih epizoda u rekurzivnim ciklusima, niti će se oni beskonačno ponavljati (Halliday 2009, 274). Epizode u rekurzivnim ciklusima rukovode se sa četiri uočljiva mehanizma: (1) pravnom neodređenošću (dvosmislenost koja je svojstvena statutima, propisima, i sudskim mišljenjima, koji vode mogućim nenameravanim posledicama njihove primene, što pokreće ponavljanje nacrti i primene) (Halliday & Carruthers 2007, 1149; Halliday 2009, 281-282); (2) kontradiktornostima (fenomen koji nastaje ideološki, kada sukob vizija kod različitih aktera dovede to nesavršenih pravnih rešenja, ili institucionalno, kada više institucija vrši pravnu primenu) (Halliday & Carruthers 2007, 1149-1150; Halliday 2009, 280-281)¹⁸; (3) dijagnostičkim sukobom (sukob između aktera u dijagnozi nedostataka u pravnim normama i identifikaciji korektivnih mera) (Halliday & Carruthers 2007, 1150-1151; Halliday 2009, 278-279); i (4) neusklađenošću aktera (neusklađenost do koje dolazi kada postoji disparitet između aktera koji učestvuju u procesu donošenja normi u određenoj problemskoj oblasti i onih na koje norme zapravo utiču; drugim rečima, akteri koje direktno pogađa implementacija novih normi nisu učesnici u njihovom nastanku) (Halliday & Carruthers 2007, 1150-1151; Halliday 2009, 277-278). „Pravna rekurzivnost“ konceptualizuje donošenje normi, iznad svega, kao „upotrebu sile“ i „borbu između konkurentskih aktera u globalnim arenama“ (Halliday 2009, 268-269). Epizode donošenja normi imaju početak (vreme 1), kada imamo sukobljene zahteve i konflikte, i kraj (vreme 2), kada ponašanje i očekivanja postaju „rutinski, uređeni i predvidivi“ od strane prihvaćenih, i, time, autoritativnih, normi (Halliday 2009, 274). Rekurzivne cikluse čini ono što se javlja između vremena 1 i vremena 2. Slika 1 prikazuje pojednostavljen prikaz pravne rekurzivnosti u akciji:

¹⁷ „Pravna rekurzivnost,“ po klasičnoj sociološko-pravnoj teoriji, podrazumeva da „uslovi donošenja zakona određuju primenu, a da uslovi prakse odlučuju koji će se zakon kodifikovati“. Videti Halliday 2009, 269.

¹⁸ Postoji ogromna literatura u javnom pravu o ideološkoj kontradiktornosti, naročito kada je u pitanju interakcija američkog Kongresa sa federalnim sudovima. Videti, npr. Melnick 1994; Eskridge 1994.

Slika 1: Pravna rekurzivnost u akciji¹⁹

Sociološko-pravne nauke uopšte, a posebno nova teorija pravne rekurzivnosti, detaljnim opisom procesa formiranja i primene međunarodnih i nacionalnih normi, kao i mehanizama koji upravljaju ovim procesom, daju nacrt za ispitivanje metoda kroz koje se vrši interakcija između međunarodnih i nacionalnih normi. Rigoroznost koju pravna rekurzivnost zahteva kako bi se razumeo proces formiranja međunarodnih / nacionalnih normi, ima potencijal da pruži bliže određenje za

¹⁹ Slika je reprodukcija grafikona iz Halliday 2009, 270.

utvrđivanje faktora koji trebaju da oblikuju uticaj transnacionalnih aktera koji manjka u trenutnom okviru inspirisanim Rise-Kapenovom okviru.

Literatura o istorijskom institucionalizmu u političkim naukama

Kao što se može videti, najsvežija literatura iz oblasti transnacionalnih nauka intuitivno prihvata da istorijski institucionalizam može da u određenoj meri doprinese ovoj poddisciplini, iako još uvek nije jasna forma tog doprinosa. Naime, iako Tomas Rise-Kapen u *Bringing Transnational Relations Back In* uopšteno upućuje na saznanja do kojih je došao pokret istorijskog institucionalizma kao na potencijalna sredstava za proučavanje odnosa između transnacionalnih aktera i domaćih struktura (20-21), on ne objašnjava šta se zapravo podrazumeva pod istorijskim institucionalizmom. Štaviše, ni on, ali ni njegovi saradnici ne pristupaju jasnoj primeni istorijsko-institucionalne analize u nekom od empirijskih poglavlja.

Istorijski institucionalizam „nije niti neka posebna teorija niti poseban metod“ (Steinmo 2008, 118), iako su ga mnogi autori pogrešno nazivali jednim ili drugim terminom. Istorijski institucionalizam je, zapravo, proces ili „pristup proučavanju politike i društvenih promena“ (“approach to studying politics and social change”), pri čemu se kao tipični metod za proučavanja ovih promena koristi studija slučaja (118). Ovaj proces razlikuje se od drugih po tome što se, nastojeći da da odgovore na empirijska pitanja, fokusira kako na istorijsku orijentaciju i trajektoriju ustanova, tako i na način na koji one mogu promeniti i oblikovati ponašanje (118). Istorija sama po sebi time postaje metodološko sredstvo primenom longitudinalne analize vremenskih perioda (tj. analizom vremenskih serija) kako unutar pojedinačnih slučajeva, tako i u više različitih slučajeva (Lieberman 2001, 1016-1023; Steinmo 2008, 122). Istorijsko-institucionalistička analiza pokušava da izmeri uticaj institucionalne „forme i konfiguracije“ na ishode (Lieberman 2001, 1012-1013). Značaj istorije u ovakvoj analizi ogleda se u tome što, kada se jednom ustanove, institucije mogu dugo potrajati i time uticati na ishode u dužem vremenskom periodu (1012-1013).

Istorijski institucionalizam, jedan od tri glavne grane koje su nastale iz „novog institucionalističkog“ pokreta koji se pojavio u političkim naukama i sociologiji 80-tih godina 20. veka (preostale dve su sociološki institucionalizam i institucionalizam racionalnog izbora), nastoji da objasni razlike u prioritetima raznih institucija u nacionalnim i transnacionalnim okvirima. Budući da se nalazi na sredini između tradicionalne definicije koja se orijentiše na strukturu, i one definicije koju nudi novi institucionalizam, koji se orijentiše na pravila i rutine (March & Olsen 1989), istorijski institucionalizam definiše institucije kao formalne organizacione strukture, ali i neformalna „pravila ponašanja“ koje „strukturišu“ donošenje odluka (Lieberman 2001, 1013). Istorijski institucionalisti žele da objasne kako i zašto slično ustanovljene

institucije mogu funkcionisati na potpuno različite načine, kako u domaćem kontekstu, tako i uporedno, u različitim državama (*videti, npr.* Thelen & Steinmo 1992). Prihvativši koncept ograničene racionalnosti, kako to objašnjavaju March i Olsen, i polazeći od raznih dominantnih tema, istorijski institucionalisti smatraju da su institucije ključne za oblikovanje prioriteta. To znači da institucionalne strukture imaju direktan uticaj na uslove i realnost političkih situacija, i time ostavljaju „sopstveni otisak na političke ishode“ (9). Istraživanje, međutim, prevazilazi institucije koje se izučavaju. Takođe se moraju razumeti i politički faktori koji utiču na strukture i autoritet pojedinačnih institucija i koji uspostavljaju svoje funkcije u širem sistemu, kako bi se u potpunosti razumeo institucionalni kontekst u kojem dolazi do nastanka i oblikovanja prioriteta (Ginsburg & Kagan 2005, 2). Institucije nisu samo klasične nezavisne ili eksplanatorne varijable, već pre deluju kao posrednici ili filteri koji oblikuju uticaje drugih nezavisnih varijabli (šta god one bile) (Lieberman 2001, 1012-1015). Samim tim, slične nezavisne varijable u nekoliko različitih slučajeva mogu proizvesti različite ishode ukoliko se date institucije razlikuju na bitan način (1012-1015). Stabilnost institucija (ili njeno odsustvo) bitna je jer, sa većom stabilnošću institucionalnih aranžmana, više se limitira i opseg različitih ishoda (1012-1015). Na osnovu ovih inovativnih uvida, u prošlim decenijama dolazi do brojnih politikoloških pionirskih istraživanja u okviru istorijskog institucionalizma (*videti, npr.* Weir 1992; Rothstein 1992; Pierson 2004; Thelen 2004; Steinmo 2010).

Kao proces koji posmatra politiku i društvene promene, istorijski institucionalizam i pridruženi metod studije slučaja mogu doprineti proučavanju transnacionalnih odnosa fokusiranjem na pitanje kako različite ustanove, na međunarodnom i nacionalnim nivoima, posreduju u ishodima i njihovom oblikovanju. Budući da ističe značaj istorije kao konteksta za proučavane varijable, kao i zbog toga što primenjuje studije slučaja gde se vrši longitudinalna analiza vremenskog perioda, što može pomoći u testiranju hipoteza o odnosima, istorijski institucionalizam pruža moćan korak napred ka proučavanju interakcija koje su u srcu transnacionalnih nauka.

Prednosti interdisciplinarnog pristupa proučavanju transnacionalnih odnosa

Interdisciplinarni pristup proučavanju transnacionalnih odnosa koji bi obuhvatio ne samo široki opus istraživanja u transnacionalnim naukama kao poddisciplini međunarodnih odnosa, već i sociološko-pravne radove na temu interakcije međunarodnih i nacionalnih sistema, kao i istorijsko-institucionalističke pristupe iz političkih nauka, predstavio bi ne samo novu, sistematičniju strukturu za istraživanje

načina na koji transnacionalni akteri mogu uticati na državno ponašanje, već i razumevanje da se proučavanje transnacionalnih aktera može vršiti kako iz perspektive raznih disciplina, tako i uz pomoć raznih pristupa. Kako se moglo primetiti, objavljivanjem *Bringing Transnational Relations Back In* 1995. godine, otpočet je proces kroz koji su uglavnom autori iz oblasti međunarodnih odnosa, koji su inače tipično vršili istraživanja u transnacionalnim naukama, pokušali da prošire poddisciplinu izvan stare državno-centrične / društveno-centrične debate i krenu sa radom na pitanju *kako* transnacionalni akteri *mogu uticati* na državno ponašanje i obrnuto. Iako je predstavljeni novi teorijski okvir puno obećavao, da bi se uspelo u planiranom, mora doći do njegove izgradnje i usavršavanja kako bi se poboljšalo ovo nedovoljno adekvatno objašnjenje ponašanja transnacionalnih aktera.

Svi novi modeli za proučavanje transnacionalnih odnosa moraju obratiti pažnju na glavni nedostatak Rise-Kapenovog teorijskog okvira, a to je neodređenost. Neodređenost se može uočiti još kod nemogućnosti ovog teorijskog okvira da rigorozno identifikuje glavne nezavisne varijable za izučavanje načina interakcije između međunarodnih i nacionalnih normi, kao i tehnike kojima se posledice te interakcije mogu meriti. Mogućnost merenja je od ključnog značaja jer, bez obzira što je ovaj okvir inovativan u svom fokusu na proizvođenju hipoteza, kao i dualističkoj analizi načina na koji transnacionalni akteri utiču na državno ponašanje na sistemskom / nacionalnom nivou, Rise-Kapenov teorijski okvir ponašanja transnacionalnih aktera pati od niza problema sa merenjima koje se baziraju na neuspehu da sistematično operacionalizuje nezavisne varijable koje navodi. Da se podsetimo, u *Bringing Transnational Relations Back In*, Rise-Kapen predstavio je sledeće nezavisne varijable za izučavanje *kako* transnacionalni akteri *mogu uticati* na državno ponašanje:

Slika 2: Nezavisne varijable koje je identifikovao Rise-Kapen u Bringing Transnational Relations Back In

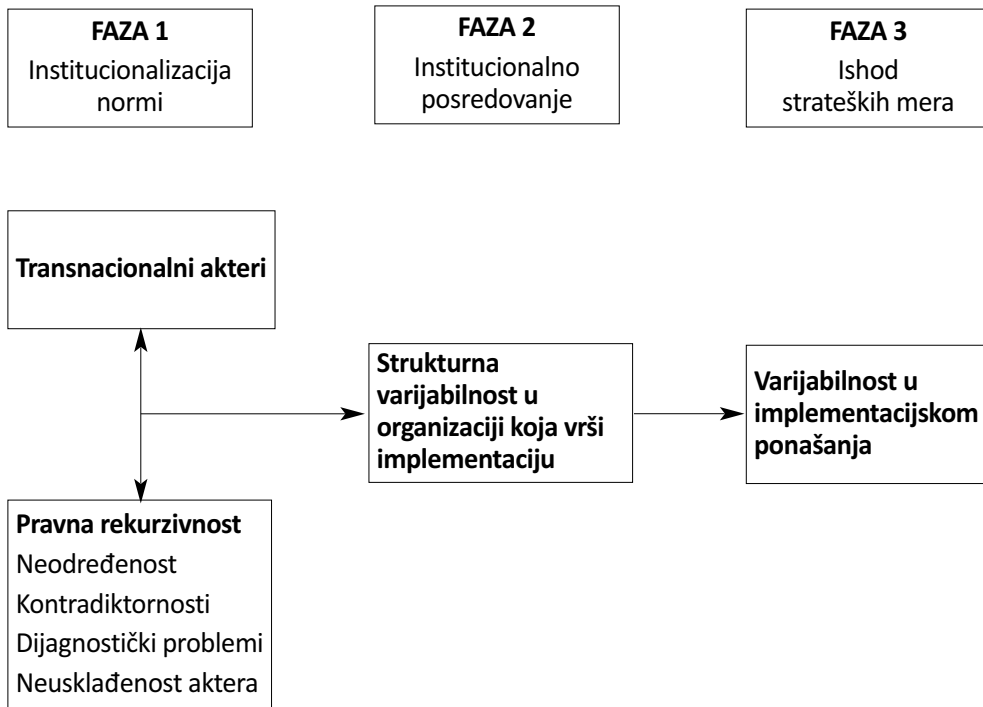
NEZAVISNE VARIJABLE:	ZAVISNE VARIJABLE:
<ul style="list-style-type: none"> • Varijacija u stepenu međunarodne internacionalizacije u pogledu strateških mera koje se zagovaraju (tj. opseg i stepen međunarodne regulacije, međunarodnih ugovora, režima, itd. koji upravljaju tom strateškom oblašću). • Varijacija u sastavu domaćih struktura države na koju se planira vršenje uticaja (tj. političkih institucija na vrhu države, društvenih struktura civilnog društva na dnu, kao i strateških mreža koje ih povezuju). 	<ul style="list-style-type: none"> • Varijacija u strateškom uticaju transnacionalnih aktera na domaću državu na koju se planira vršenje uticaja.

Saznanja o interakciji međunarodnih i nacionalnih normi do kojih se došlo u socio-pravnoj literaturi, a naročito empirijska istraživanja Terensa Halideja i Brusa Karutersa, u kojima se ističe fenomen pravne rekurzivnosti, predstavljaju smernice ka operacionalizaciji i sistematskom testiranju fenomena koji Rise-Kapen označava kao „međunarodna institucionalizacija.“ Ova, prva varijabla u Rise-Kapenovom okviru (označena kao stepen, ili odsustvo, međunarodne regulacije, međunarodnih ugovora, i režima koji rukovode određenim problemskim područjima) analogna je razlikama koje Halidej i Karuters opisuju između početaka epizode proizvođenja normi (vreme 1), kada se javljaju suprotstavljeni zahtevi i konflikti, i kraja (vreme 2) tih epizoda, kada su ponašanje i očekivanja postali „rutinski, uređeni i predvidivi“ na osnovu prihvaćenih, a samim tim i autoritativnih normi. Pravna rekurzivnost (kojom upravljaju četiri mehanizma koja Halidej i Karuters identifikuju²⁰) predstavlja ono što nastupa između vremena 1 i vremena 2. Prednost ovog pristupa je u tome što ne samo da omogućava identifikaciju suprotstavljenih nasuprot razrešenih normi (u određenim problemskim oblastima), već i omogućava i istraživanje samog procesa u kojem norme mogu biti osporene (vreme 1 rekurzivnog ciklusa) do vremena u kada postaju ustanovljene (vreme 2 rekurzivnog ciklusa), kao i posledice koje takvi ciklusi mogu imati na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na domaću politiku.

Potpunim i jasnim korišćenjem istorijskog institucionalizma u proučavanju transnacionalnih odnosa, može se u velikoj meri razumeti način na koji druga varijabla, koju Rise-Kapen naziva „varijacijom u strukturama na nacionalnom nivou“, utiče na sposobnosti transnacionalnih aktera da utiču na državno ponašanje. Preusmeravanjem fokusa na izučavanje specifičnih *institucija* i načina na koji one vrše posredovanje kod transnacionalne politike, umesto na trenutno skeniranje sistemskog nivoa gde se „domaće strukture“ posmatraju kao intergrisane celine, opseg opservacija (N) za određenu studiju se može proširiti, a određeni odnosi bolje identifikovati. Značaj institucionalne strukture i vremena koji prožimaju radove iz oblasti istorijskog institucionalizma (*videti* Lieberman 2001; Pierson 2004.), kao i snaga metoda studije slučaja u testiranju hipoteza, predstavljaju nova sredstva za testiranje značaja institucija za sposobnost (ili neuspeh) transnacionalnih aktera da utiču na državno ponašanje. Slika 3 ispod daje prikaz nezavisnih i posredujućih varijabli u „interdisciplinarnom okviru za proučavanje transnacionalnih odnosa“:

²⁰ Tj. kao što je ranije navedeno, ovi mehanizmi su: (1) pravna neodređenost, (2) kontradiktornost, (3) dijagnostički problemi i (4) neusklađenost aktera.

Slika 3: Interdisciplinarni okvir za proučavanje transnacionalnih odnosa

Interdisciplinarni okvir za proučavanje transnacionalnih odnosa predstavlja sredstvo za postizanje rigorozne, sistematičnije operacionalizacije varijabli koje rukovode izučavanim odnosima, kao i sredstvo za jasnije određenje niza procesa koje utiču na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na domaću državnu politiku. Kao što se moglo videti, socio-pravna literatura opisuje prirodu procesa formiranja normi i njihove interakcije kao iterativnu, gde može doći do rekurzivnih ciklusa koji upravljaju preobražajem sukobljenih normi u razrešene. U literaturi se jasno opisuju mehanizmi koji upravljaju tim ciklusima. Ova saznanja pružaju jasne prednosti izučavanju načina na koje transnacionalni akteri mogu usvojiti ove norme (bile one međunarodne ili nacionalne po prirodi / poreklu), a zatim ih koristiti za ciljano dejstvo unutar domaćih država (faza 1 u okviru). Isto tako, istorijsko-institucionalistički pristup, koji ukazuje na to da institucije ne samo posreduju u ishodima, već i oblikuju opredeljenja (faza 2 u okviru), nudi jasan put napred ka proučavanju načina na koji određeni slučajevi institucionalnog dizajna mogu uticati na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na državno ponašanje (faza 3 okvira), kao i razvoj ovih procesa kroz vreme.

Faza 1 okvira zatim analizira prirodu normi koje transnacionalni akteri usvajaju a zatim koriste za ciljano dejstvo unutar država. Jesu li ove norme podređene sukobljenim tvrdnjama i konfliktima po pitanju njihovog značenja i primene ili su one poprimile status prihvaćenih i / ili autoritativnih? Drugim rečima, da li rekurzivni ciklusi još traju (time ukazujući na konflikte po pitanju primene i značenja), ili su ti ciklusi razrešeni i okončani (što ukazuje na njihovo prihvatanje u smislu primene značenja)? Faza 2 u okviru posmatra kako dizajn institucija kroz koje se filtriraju prilikom njihove primene utiče na norme i kako ovo može pojačati ili ublažiti uticaj transnacionalnih aktera. Faza 3 okvira testira uticaj transnacionalnih aktera posmatranjem njihovog uspeha / neuspeha u primeni odabranih ishoda strateških mera na ciljane države kroz date norme.

Zaključak

U ovom radu predstavljen je interdisciplinarni okvir za proučavanje transnacionalnih odnosa koji se oslanja na prethodna istraživanja u oblasti međunarodnih odnosa, sociološko-pravnih nauka i političkih nauka. Dati okvir ima za cilj da ispita način na koji transnacionalni akteri utiču na državno ponašanje. Potreba za novim modelom za razmevanje ponašanja transnacionalnih aktera je pravovremena i neophodna. Postojeća literatura o „transnacionalnim naukama” u međunarodnim odnosima previše je neodređena kada je reč o opisu faktora koji utiču na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na državno ponašanje. Upravo je nedovoljna određenost dovela do neadekvatnog objašnjenja značaja transnacionalnih aktera i niza problema sa merenjem zbog preoširnosti koncepta.

Novi okvir koji je predstavljen u ovom radu polazi od doprinosa postojeće literature o „transnacionalnim naukama” u međunarodnim odnosima, ali se služi i literaturom iz sociološko-pravnih nauka i političkih nauka kako bi ispravio problem nedovoljne određenosti. Kada je u pitanju literatura iz oblasti tradicionalnih transnacionalnih odnosa u međunarodnim odnosima, predloženi interdisciplinarni okvir takođe pridaje veliki značaj proučavanju načina na koji transnacionalni akteri utiču na državno ponašanje. Takođe, u velikoj meri vrednuje se i značaj koji opseg i domet međunarodnih institucija, kao što su npr. propisi, međunarodni ugovori ili režimi koji upravljaju određenim strateškim oblastima, mogu imati na potencijalni uspeh (ili neuspeh) transnacionalnih aktera kod vršenja uticaja na promenu domaćih strateških mera. Iz sociološko-pravnih nauka koje izučavaju interakciju između normi na međunarodnom i nacionalnim nivoima, ovaj interdisciplinarni okvir usvaja shvatanje da je priroda formiranja normi i njihove interakcije iterativna. Konačno, iz

politikoloških pristupa istorijskom institucionalizmu ovaj interdisciplinarni okvir usvaja shvatanje da institucije mogu ne samo posredovati u ishodima već i oblikovati prioritete. Povezujući sva navedena shvatanja, predloženi novi interdisciplinarni okvir: (1) eksplicitnije identifikuje niz varijabli koje utiču na sposobnost transnacionalnih aktera da utiču na domaću državnu politiku, i (2) detaljnije objašnjava i precizira proces kojim se pokušava izvršiti uticaj, kroz uvođenje konkretnijih koncepta (koji polažu značaj na rekurzivnu prirodu formiranja normi i značaja institucionalne strukture u uticaju na ishode).

Literatura

- Adcock, R. & Collier, D. (2001). Measurement Validity: A Shared Standard for Qualitative and Quantitative Research. *The American Political Science Review* 95(3), 529-546.
- Bloodgood, E.A. (2011). The Interest Group Analogy: International Non-Governmental Advocacy Organisations in International Politics. *Review of International Studies* 37(1), 93-120.
- Calavita, K. (2010). *Invitation to Law & Society: An Introduction to the Study of Real Law*. Chicago: University of Chicago Press.
- Cohen, B.V. (1951). The Impact of the United Nations on United States Foreign Policy. *International Organization* 5(2), 274-281.
- Cox, R.W. & Jacobson, H.K. (Eds.). (1973). *Anatomy of Influence: Decisionmaking in International Organization*. New Haven: Yale University Press.
- Della Porta, D. & S. Tarrow (2005). Transnational Processes and Social Activism: An Introduction. D. Della Porta & S. Tarrow (Eds.). *Transnational Protest and Global Activism* (1-20). Lanham: Rowman and Littlefield.
- Edelman, L. (1990). Legal Environments and Organizational Governance: The Expansion of Due Process in the American Workplace. *American Journal of Sociology* 95(6), 1401-1440.
- Edelman, L. (1992). Legal Ambiguity and Symbolic Structures: Organizational Mediation of Civil Rights Law. *American Journal of Sociology* 97(6), 1531-1576.
- Edelman, L. (2002). Legality and the Endogeneity of Law. R.A. Kagan, M. Krygier, & K. Winston (Eds.). *Legal And Community: On The Intellectual Legacy Of Philip Selznick* (187-203). Lanham: IGS Press / Rowman & Littlefield.

- Edelman, L. (2005). Law at Work: The Endogenous Construction of Civil Rights. L.B. Nielson & Nelson, R.L. (Eds.). *Handbook of Employment Discrimination Research: Rights And Realities* (337-353). Dordrecht: Springer.
- Eskridge, W.N. (1994). *Dynamic Statutory Interpretation*. Cambridge: Harvard University Press.
- Finnemore, M. (1996). *National Interests in International Society*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Ginsburg, T. & Kagan, R.A. (2005). Institutional Approaches to Courts as Political Actors. T. Ginsburg & R.A. Kagan (Eds.). *Institutions & Public Law: Comparative Approaches* (1-19). New York: Peter Lang Publishing.
- Gorter, W. (1954). GATT After Six Years: An Appraisal. *International Organization* 8(1), 1-18.
- Halliday, T.C. & Carruthers, B.G. (2007). The Recursivity of Law: Global Norm Making and National Law Making in the Globalization of Corporate Insolvency Regimes. *American Journal of Sociology* 112(4), 1135-1202.
- Halliday, T.C. (2009). Recursivity of Global Normmaking: A Sociolegal Agenda. *Annual Review of Law and Social Science* 5, 263-290.
- Higgott, R.A., Underhill, G.R.D. & Bieler, A. (Eds.). (2000). *Non-State Actors and Authority in the Global System*. London: Routledge.
- Higgott, R.A. (2000). Introduction. R.A. Higgott, G.R.D. Underhill, & A. Bieler (Eds.). *Non-State Actors and Authority in the Global System* (1-12). London: Routledge.
- Jacobson, H. (1979). *Networks of Interdependence: International Organizations and the Global Political System*. New York: Knopf.
- Jakobsen, S. (2000). Transnational Environmental Groups, Media, Science and Public Sentiment(s) in Domestic Policy-Making on Climate Change. R.A. Higgott, G.R.D. Underhill, & A. Bieler (Eds.). *Non-State Actors and Authority in the Global System* (274-289). London: Routledge.
- Johnson, H.C. & Niemeyer, G. (1954). Collective Security: The Validity of an Ideal. *International Organization* 8(1), 19-35.
- Keck, M.E. & Sikkink, K. (1998). *Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Keohane, R.O. & Nye, J.S. (Eds.). (1972). *Transnational Relations and World Politics*. Cambridge: Harvard University Press.
- Khagram, S., Riker, J.V. & Sikkink, K. (Eds.). (2002). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Networks, and Norms*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

- Khagram, S., Riker, J.V. & Sikkink, K. (2002). From Santiago to Chile: Transnational Advocacy Groups Restructuring World Politics. S. Khagram, J.V. Riker, & K. Sikkink (Eds.). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Networks, and Norms* (3-23), Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Kim, D. (2013). International Nongovernmental Organizations and the Global Diffusion of National Human Rights Institutions. *International Organization* 67(3), 505-539.
- Krasner, S.D. (1983). Structural Causes and Regime Consequences: Regimes as Intervening Variables. S.D. Krasner (Ed.). *International Regimes* (1-23). Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Lieberman, E.S. (2001). Causal Inference in Historical Institutional Analysis: A Specification of Periodization Strategies. *Comparative Political Studies* 34(10), 1011-1035.
- Little, V. (1949). Control of International Air Transport. *International Organization* 3(1), 178-192.
- Mansbach, R., Ferguson, Y. & Lampert, D. (1976). *The Web of World Politics: Nonstate Actors in the Global System*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- March, J.G. & Olsen, J.P. (1989). *Rediscovering Institutions: The Organizational Basis of Politics*. New York: Free Press.
- Matecki, E.B. (1956). Establishment of the International Finance Corporation: A Case Study. *International Organization* 10(2), 261-275.
- Melnick, R. Shep (1994). *Between the Lines: Interpreting Welfare Rights*. Washington, DC: Brookings Institution Press.
- Mower, G.A. (1964). The Official Pressure Group of the Council of Europe's Consultative Assembly. *International Organization* 18(2), 292-306.
- Munck, G.L. & Verkuilen, J. (2002). Conceptualizing and Measuring Democracy: Evaluating Alternative Indices. *Comparative Political Studies*, 35(1), 5-33.
- Nye, J.S. & Keohane, R.O. (1972). Introduction. R.O. Keohane & J.S. Nye (Eds.), *Transnational Relations and World Politics* (xi-xvi). Cambridge: Harvard University Press.
- Ohanyan, A. (2012). Network Institutionalism and NGO Studies. *International Studies Perspectives* 13(4), 366-389.
- Pierson, P. (2004). *Politics in Time: History, Institutions, and Social Analysis*. Princeton: Princeton University Press.

- Risse-Kappen, T. (Ed.) (1995). *Bringing Transnational Relations Back In: Non-State Actors, Domestic Structures, and International Institutions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Risse-Kappen, T. (1995). Introduction. T. Risse-Kappen (Ed.). *Bringing Transnational Relations Back In: Non-State Actors, Domestic Structures, and International Institutions* (3-37). Cambridge: Cambridge University Press.
- Risse, T., Ropp, S.C. & Sikkink, K. (Eds.). (1999). *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Risse, T. & Sikkink, K. (1999). The Socialization of Human Rights Norms. T. Risse, S.C. Ropp, & K. Sikkink (Eds.). *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change* (1-38). Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosenau, J.N. (1980). *The Study of Global Interdependence: Essays on the Transnationalization of World Affairs*. London: Frances Pinter.
- Rothstein, B. (1992). Labor Markets and Working Class Strength. S. Steinmo, K. Thelen, & F. Longstreth (Eds.). *Structuring Politics: Historical Institutionalism in Comparative Analysis* (33-57). New York: Cambridge University Press.
- Sartori, G. (1970). Concept Misinformation in Comparative Politics. *The American Political Science Review* 64(4), 1033-1053.
- Smith, J., Chatfield, C. & Pagnucco, R. (Eds.). (1997). *Transnational Social Movements and Global Politics: Solidarity Beyond the State*. Syracuse: Syracuse University Press.
- Smith, J. (2002). Bridging Global Divides?: Strategic Framing and Solidarity in Transnational Social Movement Organizations. *International Sociology* 17(4), 505-528.
- Snow, D.A. & R.D. Benford. (1988). Ideology, Frame Resonance, and Participant Mobilization. *International Social Movement Research* 1(1), 197-217.
- Steinmo, S. (2008). Historical Institutionalism. D. della Porta & M. Keating (Eds.). *Approaches and Methodologies in the Social Sciences: A Pluralist Perspective* (118-138). Cambridge: Cambridge University Press.
- Steinmo, S. (2010). *The Evolution of Modern States: Sweden, Japan, and the United States*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tarrow, S. (2005). *The New Transnational Activism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thelen, K. & Steinmo, S. (1992). Historical Institutionalism in Comparative Politics. S. Steinmo, K. Thelen, & F. Longstreth (Eds.). *Structuring Politics: Historical*

- Institutionalism in Comparative Analysis* (1-33). New York: Cambridge University Press.
- Thelen, K. (2004). *How Institutions Evolve: The Political Economy of Skills in Germany, Britain, the United States, and Japan*. Cambridge: Cambridge University press.
- Thomas, D.C. (1999). The Helsinki Accords and Political Change in Eastern Europe. T. Risse, S.C. Ropp, & K. Sikkink (Eds.). *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change* (205-233). Cambridge: Cambridge University Press.
- Weir, M. (1992). Ideas and the Politics of Bounded Innovation. S. Steinmo, K. Thelen, & F. Longstreth (Eds.). *Structuring Politics: Historical Institutionalism in Comparative Analysis* (188-217). New York: Cambridge University Press.
- Widmaier, W.W. & Park, S. (2012). Differences Beyond Theory: Structural, Strategic, and Sentimental Approaches to Normative Change. *International Studies Perspectives* 13(2), 123-134.
- Willems, P. (Ed.) (1982). *Pressure Groups in the Global System: The Transnational Relations of Issue-Orientated Non-Governmental Organizations*. New York: St. Martin's Press.
- Willems, P. (1982). Introduction. P. Willems (Ed.). *Pressure Groups in the Global System: The Transnational Relations of Issue-Orientated Non-Governmental Organizations* (2-25). New York: St. Martin's Press.

Roozbeh (Rudy) B. BAKER

**TRANSNATIONAL RELATIONS AND WORLD POLITICS:
NEW APPROACH**

Abstract: The past forty years has seen a marked increase in the proliferation of transnational actors in the international system. The rise of these actors has sparked a continuing debate within the field of international relations on how they influence state action. This emergent literature on “transnational studies” within international relations has mainly pitted advocates of an approach that views states as the dominant force in world politics versus those who see the rise of transnational actors as empirical proof that the primacy of states as actors in the international system is being replaced. New literature in the mid-1990s tried to move transnational studies beyond these debates of the past. What both sides failed to grasp was that, because both looked to *how* transnational actors *could affect* domestic state behavior, they really in the end shared the same research question (it was only their approach to the question that differed). The result is a thin account of how transnational actors matter and a series of measurement problems due to the underlying concepts being much too general. This article introduces a new theoretical framework for testing the ability of transnational actors to influence domestic state behavior.

Keywords: transnational actors, state-centered, society-centered, inter-disciplinary, legal recursivity.